

Antikoruptivni zakoni i strategije

POLICY BRIEF 6

Seksualna iznuda kao rodno određeni oblik korupcije

Seksualna iznuda (*sextortion*) je specifičan oblik seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja koji u sebi ima elemente rodno zasnovanog nasilja i korupcije. Upravo iz tih razloga možemo reći da se radi o specifičnom obliku koruptivnog ponašanja u kojem davalac usluge koristi svoju poziciju moći (stvarne ili uobražene) da bi od drugog lica, u zamjenu za izvršenu uslugu, dobio određene seksualne usluge (bilo kojeg oblika).

Najčešće je usmjerena ka ženama, a tipičan primjer takve korupcije nalazimo u institucijama i firmama, u kojima lica koja imaju „moć“ odlučivanja o poziciji drugih zaposlenih lica, kao protuuslugu za napredovanja u službi i poslu (zasluženo ili nezasluženo) traže vršenje seksualnih usluga.

Ipak, još uvijek seksualno iznuđivanje nije formalno – pravno prepoznato u zakonima.

U ovom Policy briefu donosimo analizu zakona i strategija, koji se odnose na korupciju, te preporuke u kojim članovima / odredbama se može integrisati pojam „seksualne iznude“ kao koruptivne radnje.

Zakon o Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije

---

Analizom teksta Zakona o Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije („Službeni glasnik BiH“, br. 103/09 i 58/13) utvrdili smo da se odredbom člana 1. propisuje predmet zakona pri čemu se navodi: „Ovim Zakonom uređuju se: pojam korupcije, osnivanje i pravni status Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (u daljnjem tekstu: Agencija), način i oblici prevencije korupcije, principi rada Agencije, djelokrug i nadležnosti Agencije, poslovi i zadaci, način rukovođenja, saradnja i odnosi s javnošću.“

Definicija korupcije se navodi u odredbi člana 2. i glasi: „U smislu ovog Zakona, korupcija označava svaku zloupotrebu moći povjerene javnom službeniku ili licu na političkom položaju na državnom, entitetskom, kantonalnom nivou, nivou Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, gradskom ili općinskom nivou, koja može dovesti do privatne koristi. Korupcija posebno može uključivati direktno ili indirektno zahtijevanje, nuđenje, davanje ili prihvatanje mita ili neke druge nedopuštene prednosti ili njenu mogućnost, kojima se narušava odgovarajuće obavljanje bilo kakve dužnosti ili ponašanja očekivanih od primaoca mita.“

Analizom navedene odredbe došli smo do zaključka da pojam korupcije ne obuhvata seksualnu korupciju, odnosno seksualnu iznudu, te bi se ona trebala korigovati na način da pored navedenih radnji obuhvati i vršenje seksualnih usluga, tako da glasi:

„Korupcija posebno može uključivati direktno ili indirektno zahtijevanje, nuđenje, davanje ili prihvatanje mita, vršenje seksualnih usluga ili neke druge nedopuštene prednosti ili njenu mogućnost, kojima se narušava odgovarajuće obavljanje bilo kakve dužnosti ili ponašanja očekivanih od primaoca mita.“

Strategija borbe protiv korupcije u Republici Srpskoj 2018 - 2022. godine

Analizom odredaba Strategije borbe protiv korupcije u Republici Srpskoj došli smo da zaključka da se u uvodnom dijelu dokumenta navodi da je „korupcija negativna društvena pojava, koja se manifestuje različitim oblicima zloupotrebe položaja ili ovlašćenja radi sticanja imovinske ili druge koristi, za sebe ili drugoga, bilo da je riječ o javnom, bilo da je riječ o privatnom sektoru. Korupcija predstavlja prijetnju vladavini prava, demokratiji i ljudskim pravima, podriva dobru vladavinu, pravičnost i socijalnu pravdu, uništava konkurenciju, ometa ekonomski razvoj i ugrožava pravilno i pošteno funkcionisanje tržišne privrede, ugrožava stabilnost demokratskih institucija, moralne osnove društva, etičku vrijednost i pravdu.“

U ovoj strategiji se dalje navodi da su „neki oblici koruptivnog ponašanja definisani kao krivična djela u pozitivnim zakonodavstvima. Pored navedenih, postoje i drugi oblici koruptivnog ponašanja koja nemaju obilježja krivičnog djela, ali svakako zaslužuju da budu spriječeni ili kažnjeni.“

Smatramo da bi se nakon ovog teksta trebala pomenuti „seksualna iznuda“, odnosno „seksualna korupcija“ kao specifičan vid korupcije koji karakteriše vršenje seksualnih usluga kao zamjena za određena činjenja ili nečinjenja. Kao takva seksualna korupcija ima elemente korupcije, odnosno međusobni sporazum njenih aktera koji vrše razmjenu usluga, s jedne strane je lice koje daje ili nudi određenu korist drugom licu koje mu zauzvrat vrši određenu seksualnu uslugu. Pri tome je vršenje seksualne usluge dobrovoljno, bez primjene sile ili prijetnje, ali suštinski, ono je iznuđeno snagom autoriteta ili moći onog ko traži takvu protivuslugu.

Strategija sadrži analizu stanja u svakoj od identifikovanih rizičnih oblasti, kao što je to Republička uprava i lokalna samouprava, Unutrašnji poslovi, Pravosuđe, Javne službe sa posebnim osvrtom na zdravstvo i obrazovanje, Zapošljavanje i sukob interesa, Imovinsko-pravni odnosi, Finansije i privreda te Nevladin sektor, političke organizacije i mediji. Nakon toga se navodi da se „na osnovu opšte analize stanja i prepoznatih potreba i slabosti u definisanim rizičnim oblastima, utvrđeni sljedeći strateški ciljevi:

1) Jačanje institucionalnog i pravnog okvira za borbu protiv korupcije;

- 2) Efektivnije iskorištavanje postojećih kapaciteta i unapređivanje saradnje u detekciji, procesuiranju i kažnjavanju koruptivnih djela;
- 3) Jačanje transparentnosti i integriteta javnog sektora;
- 4) Obezbijediti adekvatno korištenje informaciono-komunikacionih tehnologija u cilju smanjenja mogućnosti pojave korupcije;
- 5) Podizati svijest građana i javnosti.

Analizom razrade strateških ciljeva došli smo do zaključka da se ne spominje seksualna iznuda ili seksualna korupcija, iako se strateški ciljevi odnose na oblasti u kojima je ona prisutna. Naime, prema nekim podacima, seksualna iznuda je najčešća upravo u oblastima koje su vezane za zapošljavanje, obrazovanje, republičku upravu i slično, odnosno za one oblasti u kojima postoji mogućnost iskorištavanja uticaja i autoriteta, odnosno pozicije moći za dobijanje određenih seksualnih usluga (neovisno od tog da li ponuda dolazi od strane onog ko pruža seksualne usluge ili na zahtjev nosioca moći).

*Stoga smatramo da je kod razrade pojedinih strateških ciljeva trebalo pomenuti seksualnu korupciju ili seksualnu iznudu. **Prvenstveno je to trebalo učiniti kod strateškog cilja broj 1** tako što bi se predložilo unošenje ovog pojma u normative akte a zatim i kod strateškog cilja broj 5 na način da se građanima predoče statistički podaci o učestalosti ove pojave i ukaže na njenu štetnost po vladavinu prava.*

Strategija borbe protiv korupcije u Federaciji Bosne i Hercegovine

---

Strategija borbe protiv korupcije u Federaciji BiH je važila za period od 2016. do 2019. godine. Trenutno nema nove strategije, a primjenjuje se Akcioni plan za borbu protiv korupcije za period od 2021. godine do donošenja nove strategije za borbu protiv korupcije u Federaciji BiH od 8.2.2022. godine. Međutim, ni ranije važeća Strategija borbe protiv korupcije nije davala detaljniju definiciju korupcije niti je pominjala seksualnu iznudu ili korupciju.

Stoga je veoma važno da nova Strategija za borbu protiv korupcije obuhvati i ovaj oblik korupcije.

Neophodno je da se navede postojanje „seksualne iznude“, odnosno „seksualne korupcije“ koja predstavlja specifičan vid korupcije koji karakteriše vršenje seksualnih usluga u zamjenu za određena činjenja ili nečinjenja. Kao takva seksualna korupcija ima elemente korupcije, odnosno međusobni sporazum njenih aktera koji vrše razmjenu usluga, s jedne strane je lice koje daje ili nudi određenu korist drugom licu koje mu zauzvrat vrši određenu seksualnu uslugu. Pri tome je vršenje seksualne usluge dobrovoljno, bez primjene sile ili prijetnje, ali suštinski, ono je iznuđeno snagom autoriteta ili moći onog ko traži takvu protivuslugu.

Privedio: Helsinški parlament građana Banja Luka

April, 2024.

www.hcabl.org
